

Lektury
dostępne

Jan Kochanowski

Tren XIX albo Sen

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki
Wykonawca: Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej

---

Jan Kochanowski

Tren XIX albo Sen

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki

Jan Kochanowski **Tren XIX albo Sen**

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszających, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Opracowano na podstawie
Jan Kochanowski, **Tren XIX albo Sen**

Wykonawca materiałów ćwiczeniowych
Uniwersytet Warszawski
Wydział Polonistyki
Pracownia Lingwistyki Migowej
ul. Krakowski Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Autorzy

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Katarzyna Cichocka-Segiet (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)
Sylwia Łozińska, Piotr Mostowski (teksty łatwe do czytania – ETR)
Małgorzata Skuza (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Krystyna Ziątek (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)

Redakcja merytoryczna
Paweł Rutkowski
Piotr Mostowski

Kierownik zespołu
Paweł Rutkowski

Redakcja językowa
i konsultacje merytoryczne
Emilia Danowska-Florczyk

Eksperci wskazani
przez Ministra Edukacji i Nauki
Justyna Kowal
Agnieszka Pilch

Projekt graficzny i logotypu,
skład i łamanie
Łukasz Kamieniak

Ilustracje
Zuzanna Szyszak

Rok opracowania
2021

Aplikacja komputerowa
Mariusz Ołownia

ISBN
978-83-67331-21-0

The Picture Communication Symbols ©1981–2021 by Tobii Dynavox. All Rights Reserved Worldwide. Used with permission. Boardmaker® is a trademark of Tobii Dynavox.

Spis treści

Wstęp.....	4
Tekst oryginalny.....	8
Tekst łatwy do czytania (ETR).....	23
Komiks.....	29
Karty pracy.....	30
Tablice komunikacyjne PCS.....	42
Karty pracy PCS.....	43

Wstęp

Szanowni Państwo,

przekazujemy Państwu materiały ćwiczeniowe do lektur szkolnych opracowane z myślą o uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby ułatwiły one pracę zarówno dzieciom, do których są kierowane, jak i nauczycielom. W pierwszej części niniejszego wstępu omówiliśmy wszystkie elementy, które składają się na pakiet materiałów ćwiczeniowych; w drugiej zwróciliśmy uwagę na to, o czym warto pamiętać w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami mającymi trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym uczniami niesłyszącymi, słabosłyszącymi, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją.

Barierę w pracy z tekstami lektur może stanowić w szczególności język utworów zawierający archaizmy i słownictwo rzadko obecne w codziennych sytuacjach komunikacyjnych. Problemem bywa też sam charakter utworów. Pełny odbiór literatury pięknej (zwłaszcza dzieł poetyckich) wymaga od czytelnika znajomości konwencji tekstu literackiego i odpowiednio rozwiniętych kompetencji poznawczych. Trudności w komunikowaniu się powodują, że wielu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest pozbawionych możliwości obcowania z kanonem literatury polskiej, a tym samym z dużym fragmentem kultury narodowej.

Teksty literackie wybrane z listy lektur podstawy programowej zostały wzbogacone materiałami ćwiczeniowymi i opracowane tak, aby udostępnić ich treść uczniom ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi. Do każdego utworu powstał pakiet materiałów ćwiczeniowych, który składa się z:

- aplikacji multimedialnej z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM),
- tekstu łatwego do czytania (ETR),
- opracowania graficznego w formie komiksu,
- kart pracy,
- tablic komunikacyjnych Picture Communication Symbols (PCS),
- kart pracy PCS.

Tak zróżnicowany zestaw materiałów pozwala na wybór tych, które najlepiej odpowiadają potrzebom ucznia, a tym samym umożliwiają zindywidualizowanie procesu nauczania.

Wszystkie materiały zostały przygotowane z uwzględnieniem ministerialnych *Wytycznych do uniwersalnego projektowania graficznego podręczników* oraz *Wytycznych edytorskich i językowych do opracowania podręczników*.

Aplikacja multimedialna z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM)

W aplikacji znajduje się cały pakiet materiałów ćwiczeniowych. Oprócz podstawowej funkcji wyświetlania poszczególnych stron aplikacja daje możliwość ich powiększania/pomniejszania – tak, aby skupić uwagę ucznia na wybranym elemencie.

Najważniejszą częścią aplikacji jest jednak tłumaczenie tekstu lektury na polski język migowy. Do poszczególnych fragmentów tekstu można wyświetlić film w PJM. Okno odtwarzacza można zmniejszyć i dowolnie umiejscowić na ekranie. Dzięki temu możliwe jest jednoczesne śledzenie tekstu i tłumaczenia. Wszystkie filmy są dodatkowo dostępne z poziomu eksploratora plików.

Aplikacja działa na systemach z rodziny Windows, Linux i macOS.

Tekst łatwy do czytania (ETR)

Tekst łatwy do czytania (ETR) został opracowany zgodnie z wytycznymi *IFLA Guidelines for easy-to-read materials* oraz publikacją *Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*. Jego zadaniem jest przybliżenie treści lektury odbiorcom, którzy z różnych powodów nie są w stanie przeczytać ze zrozumieniem oryginalnego tekstu. Będą to przede wszystkim uczniowie z afazją oraz niepełnosprawnością intelektualną, choć tekst łatwy do czytania może być pomocny dla każdego dziecka, dla którego barierą jest język utworu oraz nadmiar treści. Zmiany wprowadzone w wersji ETR dotyczą dwóch warstw: językowej oraz treściowej.

Warstwa językowa została zmodyfikowana pod względem leksyki oraz składni – zastosowano wyrazy o wysokiej frekwencji, łatwe do zrozumienia, a informacje zapisano głównie w postaci zdań prostych ułożonych zgodnie z następującą zasadą: 1 linia tekstu = 1 zdanie. Z fabuły lektury usunięto wątki poboczne, a w dłuższych tekstach dodatkowo zastosowano śródtytuły.

Opracowanie graficzne w formie komiksu

Graficzne opracowanie lektury w formie komiksu ma za zadanie przybliżyć uczniom treść utworu. Komiks ożywia i uatrakcyjnia tekst. Często literacka forma dzieła i wielowarstwowość znaczeniowa utrudniają uczniom odczytanie i zrozumienie treści. Do zaproponowanych ilustracji nauczyciel może odwoływać się podczas pracy z tekstem – wykorzystując zarówno całość komiksu, jak i jego wybrane elementy. Dla uczniów jest to pomoc w wizualnym odtworzeniu fabuły utworu, a także jej zapamiętaniu. Dla niektórych zaś krótkie teksty w kadrach są jedyną formą kontaktu z lekturą.

Karty pracy

Karty pracy mają za zadanie utrwalić i podsumować informacje o treści lektury. Ponadto zachęcają ucznia do samodzielnego rozwiązywania zadań i sprawdzenia swojej wiedzy. Przygotowane propozycje mogą okazać się pomocne zarówno podczas omawiania treści lektur w czasie zajęć szkolnych, jak i w pracy samodzielnej ucznia.

Tablice komunikacyjne PCS

Tablice komunikacyjne PCS są przeznaczone dla uczniów niemówiących, posługujących się alternatywną i/lub wspomagającą komunikacją. Uczniowie ci mają zwykle osobiste pomoce do komunikacji w formie tzw. książek do komunikacji (skoroszytów z piktogramami) lub pomocy elektronicznych na tabletach lub laptopach. Tablice do każdej lektury zawierają symbole związane z tekstem, głównie rzeczowniki, czasowniki i określenia. Tablice umożliwiają osobie niemówiącej opowiadanie treści lektury, odpowiadanie na pytania nauczyciela, uczestniczenie w rozmowie na temat lektury, ułatwiają również rozumienie treści utworu. W rozmowie na temat lektury może – i powinna – być wykorzystywana również osobista książka komunikacyjna ucznia, która zawiera m.in. zaimki, przyimki, przydatne liczby i litery.

Karty pracy PCS

Karty pracy PCS zostały opracowane przede wszystkim dla uczniów niemówiących, użytkowników wspomagających i alternatywnych metod komunikacji. Karty pracy PCS mają na celu sprawdzenie tego, czy uczeń zrozumiał treść lektury oraz jak wiele wiadomości zapamiętał. Pozwalają także na rozwijanie i utrwalanie nowego słownictwa. Wszystkie polecenia oraz pytania zostały zapisane za pomocą słów oraz znaków systemu PCS. Uczeń może próbować odczytać treść poleceń sam lub z pomocą nauczyciela. Jeśli to nauczyciel będzie czytał treść, to zalecane jest, by kolejno wskazywał uczniowi odczytywane znaki. Karty pracy zawierają takie zadania, w których należy wskazać i zaznaczyć właściwą odpowiedź, wybrać ją spośród podanych i zaznaczyć lub wyciąć, oraz takie, które polegają na samodzielnym sformułowaniu odpowiedzi za pomocą tablic komunikacyjnych PCS opracowanych do każdej lektury i/lub z pomocą książki/narzędzia do komunikacji. W tego typu zadaniach nauczyciel może zapisać odpowiedź ucznia sam lub np. wydrukować tablicę komunikacyjną PCS w dwóch egzemplarzach i z drugiej wyciąć do przyklejenia znaki wybrane przez ucznia w odpowiedzi na zadane pytanie. W kartach pracy PCS oraz tablicach komunikacyjnych PCS użyte zostały te same znaki oddające poszczególne znaczenia danych wyrazów. Jednocześnie w kartach pracy zastosowano określone strategie językowe – strzałki stanowiące określenie czasu na górze, z lewej strony symbolu o znaczeniu czasownikowym, dla wyrażenia czasu przeszłego lub przyszłego,

---

pomniejszony symbol ‘ty’, także z lewej górnej strony znaku oznaczającego czynność w poleceniach — zdaniach rozkaznikowych. Dla zwiększenia czytelności zadań poszczególne fragmenty można wycinać i w toku odpowiadania na pytania ponownie przyklejać potrzebne elementy.

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak
Katarzyna Cichocka-Segiet
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski
Paweł Rutkowski
Małgorzata Skuza
Krystyna Ziątek

Jan Kochanowski

Treny

Tren XIX albo Sen¹

Żałość moja długo w noc oczu mi nie dała
Zamknąć i zemdlonego² upokoić³ ciała.
Ledwie mię na godzinę przed świtanim⁴ swemi
Sen leniwy⁵ obłąpił skrzydły czarnawemi⁶.
Na ten czas sie matka właśnie⁷ ukazała,
A na rękę Orszulę moję wdzięczna⁸ miała,
Jaka⁹ więc po paciorek do mnie przychodziła¹⁰,
Skoro z swego posłania rano sie ruszyła.
Gieźleczko białe na niej, włoski pokręcone,
Twarz rumiana, a oczy ku śmiechu skłoniłone¹¹.
Patrzę, co dalej będzie, aż matka tak rzecze:
«Spisz, Janie, czy cię żałość twoja zwykła piecze?»
Zatymem ciężko westchnął i tak mi sie zdało,
Żem sie ocknął; a ona, pomilczawszy mało¹²,
Znowu mówić poczęła: «Twój nieutólony¹³
Płacz, synu mój, przywiódł mię w te tu wasze strony
Z krain barzo dalekich, a łzy gorzkie twoje
Przeszły¹⁴ aż i umarłych tajemne pokoje.
Przyniosłam ci na rękę wdzięczną dziewczkę twoję,
Abyś ją mógł oglądać jeszcze, a tę swoję

Serdeczną żałość ujął¹⁵, która tak ujmuje
Sił twoich i tak zdrowie nieznacznie¹⁶ twe psuje,
Jako ogień suchy knot¹⁷ obraca w perzyny¹⁸,
Darmo nie upuszczając namniejszej godziny¹⁹.
Czyli nas już umarłe macie za stracone
I którym już na wieki słońce jest zgaszone?
A my owszem²⁰ żywiemy żywot²¹ tym ważniejszy²²,
Czym nad to grube ciało duch jest ślachtetniejszy.
Ziemia w ziemię się wraca, a duch z nieba dany
Miałby zginąć ani na miejsca swe²³ wezwany?
O to sie ty nie frasuj, a wierz niewątpliwie,
Że twoja namilejsza Orszuleczka żywie.
A tu więc takim ci sie kształtem²⁴ ukazała,
Jakoby sie śmiertelnym oczom poznać dała,
Ale między anioły i duchy wiecznemi
Jako wdzięczna jutrzienka świeci, a za swemi
Rodzicami sie modli²⁵, jako to umiała
Z wami będąc, choć jeszcze słów nie domawiała.
Jesliżec też stąd roście²⁶ żałość, że jej lata
Pierwej są przyłomione²⁷, niżli tego świata
Rozkoszy zażyć²⁸ mogła: o biedne i płone
Rozkoszy²⁹ wasze, które tak są usadzone³⁰,
Że w nich więcej frasunków i żałości więcej,
Czego ty doznać możesz sam z siebie napręcej.
Ucieszyłeś sie kiedy z dziewczki swej tak wiele,
Żeby pociecha twoja i ono wesele

Mogło porównać z twoim dzisiejszym kłopotem?
Nie rzeczesz tego, widzę. Także trzymaj³¹ o tem, Jakoś
doznał, ani sie frasuj, że tak rana³³ Twojej ze wszech
namilszej dziewce śmierć zesłana.
Nie od rozkoszyć poszła; poszłać od trudności,
Od pracy³⁴, od frasunków, od złez, od żałości,
Czego świat ma tak wiele, że — by też³⁵ co było
W tym doczesnym żywocie człowieczeństwu³⁶ miło —
Musi smak swój utracić prze wielkość przysady³⁷,
A przynamniej prze bojaźń nieuchronnej zdrady³⁸.
Czegóż płaczem, prze Boga? Czegóż nie zażyła³⁹?
Że sobie swym posagiem pana⁴⁰ nie kupiła?
Że przegrozek⁴¹ i cudzych fuków⁴² nie słuchała?
Że boleści w rodzeniu dziełek nie uznała⁴³?
Ani umie powiedzieć, czego jej troskliwa
Matka doszła⁴⁴: co z większym utrapieniem bywa,
Czy je rodzić, czy je grześć⁴⁵? Takieć pospolicie
Przysmaki wasze, czym wy sobie świat słodzicie.
W niebie szczerze⁴⁶ rozkoszy, a do tego wieczne,
Od wszelakiej przekazy⁴⁷ wolne i bezpieczne.
Tu troski nie panują, tu pracy nie znają,
Tu nieszczęście, tu miejsca przygody nie mają,
Tu choroby nie najdzie, tu nie masz starości,
Tu śmierć łzami karmiona nie ma już wolności.
Żyjem wiek nieprzeżyty⁴⁸, wiecznej używamy
Dobrej myśli⁴⁹, przyczyny wszytkich rzeczy znamy.

Słońce nam zawsze⁵⁰ świeci, dzień nigdy nie schodzi⁵¹
Ani za sobą nocy niewidomej⁵² wodzi.
Twórcę wszech rzeczy widziem⁵³ w Jego majestacie,
Czego wy, w ciele będąc, prózno upatrzacie⁵⁴.
Tu w czas obróć swe myśli, a chowaj się na te⁵⁵
Nieodmienne, synu mój, rozkoszy bogate.
Doznałeś⁵⁶, co świat umie i jego kochanie,
Lepiej na czym ważniejszym zasadź swe staranie.
Dziewka twoja dobry los (możesz wierzyć) wzięła⁵⁷,
A właśnie w swoich rzeczach⁵⁸ sobie tak poczęła,
Jako gdy kto na morze nowo⁵⁹ się puściwszy,
A tam niebezpieczeństwo wielkie obaczywszy,
Woli nazad⁶⁰ do brzegu. Drudzy⁶¹, co podali
Żagle wiatrom, na ślepe skały⁶² powpadali:
Ten mrozem zwyciężony, ten od głodu zginął,
Rzadki, co by do brzegu na desce przyplłynął.
Śmierci zniknąć⁶³ nie mogła, by też dobrze była
Onę dawną Sybillę⁶⁴ wiekiem swym przeżyła.
To, co miało być potym, uprzedzić wołała:
Tymże mniej⁶⁵ tego świata niewczasów⁶⁶ doznała.
Drugie⁶⁷ po swych namilszych rodzicach zostają
I ciężkiego siroctwa⁶⁸ nędzne⁶⁹ doznawają.
Wypchną drugą na męża leda jako⁷⁰ z domu,
A majątność zostanie, sam to Bóg wie komu.
Biorą drugie i gwałtem⁷¹; a biorą i swoi;
Ale w hordach⁷² część się wielka ich zostoi⁷³,

Gdzie w niewoli pogańskiej i służbie sromotnej⁷⁴
Łzy swe piją, czekając śmierci wszyskokrotnej⁷⁵.
Tego twej wdzięcznej dziewczce bać się już nie trzeba,
Która w swych młodych leciech⁷⁶ wzięta jest do nieba,
Żadnych frasunków⁷⁷ tego świata nie doznawszy
Ani grzechem dusze swej drogiej pomazawszy.
Jej tedy rzeczy, synu (niemasz wątpliwości),
Dobrze poszły, ani stąd używaj żałości⁷⁸.
Swoje szkody tak szacuj i omyłki swoje,
Abyś nie przepamiętał⁷⁹, że baczenie twoje
I stateczność⁸⁰ jest droższa. W tę bądź przedsię panem⁸¹,
Jako się kolwiek czujesz w pociechy obranem⁸².
Człowiek, urodziwszy się, zasiadł w prawie takim⁸³,
Że ma być jako celem⁸⁴ przygodom wszelakim.
Z tego trudno się zdzierać⁸⁵; pocznimy⁸⁶, co chcemy:
Jesli po dobrej woli nie pójdziem, musi[e]my.
A co wszytkich jednako ciśnie, nie wiem czemu
Tobie ma być, synu mój, naciężej jednemu.
Śmiertelna, jako i ty, twoja dziewczka była,
Póki jej zamierzony kres⁸⁷ był, poty żyła.
Krótko wprawdzie, ale w tym człowiek nic nie włada,
A wyrzec⁸⁸ też, co lepiej, niełacno przypada⁸⁹.
Skryte są Pańskie sądy; co się Jemu zdało⁹⁰,
Nalepiej⁹¹, żeby się też i nam podobało.
Łzy w tej mierze niepłatne⁹²; gdy raz dusza ciała
Odbieży⁹³, prózno czekać, by się wrócić miała.

Ale człowiek nie zda się praw szczęściu⁹⁴ w tej mierze,
    Że szkody pospolicie tylko przed się bierze⁹⁵,
A tego baczyć nie chce ani mieć w pamięci,
    Co mu też czasem padnie wedle jego chęci⁹⁶.
Tać jest władza fortuny, mój namilszy synie⁹⁷,
    Że nie tak uskarżać się, kiedy nam co zginie,
Jako dziękować trzeba, że wżdam⁹⁸ co zostało,
    Bo to wszystko nieszczęście w rękę swoich⁹⁹ miało.
A tak i ty, folgując¹⁰⁰ prawu powszechnemu,
    Zagródź drogę do serca upadkowi¹⁰¹ swemu,
A w to patrzaj¹⁰², co uszło rękę złej przygody:
    Zyskiem człowiek zwać musi, w czym nie popadł¹⁰³ szkody.
Na koniec, w co się on koszt i ona utrata,
    W co się praca i twoje obróciły lata,
Któreś ty niemal wszystkie strawił nad księgami,
    Mało się bawiąc świata tego zabawami¹⁰⁴?
Teraz by owoc zbierać¹⁰⁵ swojego szczepienia
    I ratować w zachwianiu mdłego przyrodzenia¹⁰⁶.
Cieszyłeś przed tym insze w takiejże przygodzie:
    I będziesz w cudzej czulszy¹⁰⁷ niżli w swojej szkodzie?
Teraz, Mistrzu, sam się lecz; czas doktor każdemu.
    Ale kto pospolitym torem¹⁰⁸ gardzi, temu
Tak późnego¹⁰⁹ lekarstwa czekać nie przystoi:
    Rozumem ma uprzedzić, co insze czas goi¹¹⁰.
A czas co ma za fortel¹¹¹? Dawniejsze świeżemi
    Przypadkami wybija¹¹², czasem weselszemi,

Czaem też z teje miary¹¹³, co człowiek z baczeniem¹¹⁴
Pierwej, niż przyjdzie, widzi i takim myśleniem
Przeszłych rzeczy nie wściąga¹¹⁵, przyszłych upatruje
I serce na oboję fortunę¹¹⁶ gotuje.
Tego sie, synu, trzymaj, a ludzkie przygody
Ludzkie nos¹¹⁷; jeden jest Pan smutku i nagrody¹¹⁸».
Tu zniknęła. Jam sie też ocknął¹¹⁹. Aczciem¹²⁰ prawie¹²¹
Niepewien, jeslim przez sen słucał czy na jawie.

Przypisy:

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²*zemdlony** — osłabiony. [przypis redakcyjny]

³*upokoić* — uspokoić. [przypis redakcyjny]

⁴*świtanim* — świtaniem, świtem. [przypis redakcyjny]

⁵*sen leniwy* — bożek snu, Hypnos, jest leniwy, bo zjawia się dopiero tuż przed świtem. [przypis redakcyjny]

⁶*czarnawemi* — czarniawymi. [przypis redakcyjny]

⁷*własnie* — we własnej osobie. [przypis redakcyjny]

⁸*wdzięczny** — miły, przyjemny. [przypis redakcyjny]

⁹*jaka* — tu: taką, jaka. [przypis redakcyjny]

¹⁰*paciorek** — zdrobnienie od „pacierz”, modlitwa (pochodzi od łac. Pater noster — Ojciec nasz); po paciorek (...) przychodziła: przychodziła wspólnie odmawiać modlitwę. [przypis redakcyjny]

¹¹*ku śmiechu skłonione* — skłonne do śmiechu. [przypis redakcyjny]

¹²*mało* — zaledwie, trochę. [przypis redakcyjny]

¹³*nieutólony* — nieutulony. [przypis redakcyjny]

¹⁴*przeszły* — tu: przeniknęły. [przypis redakcyjny]

¹⁵*ujął* — zmniejszył. [przypis redakcyjny]

¹⁶*nieznacznie* — niezauważalnie, w sposób niedostrzegalny. [przypis redakcyjny]

- ¹⁷*knot* — sznurek z konopi nasycony materiałem palnym.
[przypis redakcyjny]
- ¹⁸*perzyny* — popiół. [przypis redakcyjny]
- ¹⁹*Darmo nie upuszczając namniejszej godziny* —
pozwalając czasowi mijać bez rezultatu. [przypis redakcyjny]
- ²⁰*owszem** — przeciwnie, właśnie. [przypis redakcyjny]
- ²¹*żywiemy żywot* — żyjemy życiem. [przypis redakcyjny]
- ²²*ważniejszy* — bardziej znaczący, bardziej wartościowy.
[przypis redakcyjny]
- ²³*na miejsca swe* — do pierwotnego miejsca swego pobytu.
[przypis redakcyjny]
- ²⁴*takim (...) kształtem* — w takim kształcie, w takiej
postaci. [przypis redakcyjny]
- ²⁵*za swemi/ Rodzicami się modli* — modli się za swych
rodziców. [przypis redakcyjny]
- ²⁶*rość* (tu forma 3 os. lp: roście) — rosnąć. [przypis
redakcyjny]
- ²⁷*przyłomione* — złamane. [przypis redakcyjny]
- ²⁸*zażyć* — zakosztować. [przypis redakcyjny]
- ²⁹*rozkoszy* (B. lm) — rozkosze. [przypis redakcyjny]
- ³⁰*usadzone* — urządzone. [przypis redakcyjny]
- ³¹*trzymać** — sądzić. [przypis redakcyjny]
- ³²*rana** — wczesna. [przypis redakcyjny]
- ³³*poszła* — odeszła. [przypis redakcyjny]
- ³⁴*pracej* — pracy. [przypis redakcyjny]
- ³⁵*by też** — choćby nawet. [przypis redakcyjny]
- ³⁶*człowieczeństwo* — ludzka natura. [przypis redakcyjny]

³⁷*przysady* — czegoś gorszego, niedoskonałości. [przypis redakcyjny]

³⁸*zdrady** — tu: zawodu. [przypis redakcyjny]

³⁹*zażyć* — zaznać, doznać, doświadczyć. [przypis redakcyjny]

⁴⁰*pana** — tu: męża. [przypis redakcyjny]

⁴¹*przegrozek* — gróźb, pogroźek. [przypis redakcyjny]

⁴²*fuków* — pogroźek i łajań. [przypis redakcyjny]

⁴³*uznała** — doznała. [przypis redakcyjny]

⁴⁴*czego (...) doszła* — o czym się przekonała. [przypis redakcyjny]

⁴⁵*grześć* — grzebać. [przypis redakcyjny]

⁴⁶*szczere* — prawdziwe. [przypis redakcyjny]

⁴⁷*przekazy** — tego, co może zagrażać. [przypis redakcyjny]

⁴⁸*nieprzeżyty** — wieczny, nieskończony. [przypis redakcyjny]

⁴⁹*dobrej myśli* — pogoda ducha, wewnętrzny spokój. [przypis redakcyjny]

⁵⁰*zawždy* — zawsze. [przypis redakcyjny]

⁵¹*nie schodzi** — nie zachodzi. [przypis redakcyjny]

⁵²*nocy niewidomej* — nocy, w czasie której nic się nie widzi. [przypis redakcyjny]

⁵³*widziem* (starop.; W. lm) — widzimy, oglądamy. [przypis redakcyjny]

⁵⁴*próżno upatrzacie* — na próżno szukacie i nie umiecie dojrzeć. [przypis redakcyjny]

- ⁵⁵*chowaj sie na te* — oszczędzaj się dla tych. [przypis redakcyjny]
- ⁵⁶*doznałeś* — tu: poznałeś. [przypis redakcyjny]
- ⁵⁷*los (...) wzięła* — wziąć los oznacza los wynikający z losowania (jak w loterii czy grze w kości). [przypis redakcyjny]
- ⁵⁸*w swoich rzeczach* — w swoich sprawach. [przypis redakcyjny]
- ⁵⁹*nowo* — po raz pierwszy. [przypis redakcyjny]
- ⁶⁰*nazad* — z powrotem. [przypis redakcyjny]
- ⁶¹*drudzy* — tu: niektórzy, inni. [przypis redakcyjny]
- ⁶²*ślepe skały* — skały, których nie widać. [przypis redakcyjny]
- ⁶³*zniknąć* — umknąć, uciec. [przypis redakcyjny]
- ⁶⁴*Sybilla* — prorokini z antycznych legend, miała żyć tysiąc lat. [przypis redakcyjny]
- ⁶⁵*tymże mniej* — i dlatego mniej. [przypis redakcyjny]
- ⁶⁶*niewczasów* — trudów. [przypis redakcyjny]
- ⁶⁷*drugie* — inne. [przypis redakcyjny]
- ⁶⁸*siroctwa* — sieroctwa. [przypis redakcyjny]
- ⁶⁹*nędzne* — nieszczęśliwe, nieszczęsne. [przypis redakcyjny]
- ⁷⁰*leda jako* — byle jak. [przypis redakcyjny]
- ⁷¹*biorą (...) gwałtem* — porywają. [przypis redakcyjny]
- ⁷²*w hordach* — chodzi o hordy tatarskie, które porywały kobiety. [przypis redakcyjny]
- ⁷³*sie (...) zostoi* — ostoi się, zostanie. [przypis redakcyjny]

- ⁷⁴*sromotnej* — haniebnej. [przypis redakcyjny]
- ⁷⁵*wszystkokrotnej* — wszystko uśmierzającej, wszystko skracającej, kładącej wszystkiemu kres. [przypis redakcyjny]
- ⁷⁶*leciech* — latach. [przypis redakcyjny]
- ⁷⁷*frasunków* — zmartwień. [przypis redakcyjny]
- ⁷⁸*ani stąd używaj żalości* — i nie martw się z tego powodu. [przypis redakcyjny]
- ⁷⁹*przepamiętał* — zapomniał. [przypis redakcyjny]
- ⁸⁰*stateczność* — rozważa, stałość, rozsądek. [przypis redakcyjny]
- ⁸¹*W tę bądź przedsię panem* — w stateczności bądź właśnie bogaty, posiadaj ją w dostatecznym stopniu. [przypis redakcyjny]
- ⁸²*w pociechy obranem* — pozbawiony pociech. [przypis redakcyjny]
- ⁸³*zasiadł w prawie takim* — podlega takiemu prawu. [przypis redakcyjny]
- ⁸⁴*być jako celem* — być punktem, w który się strzela. [przypis redakcyjny]
- ⁸⁵*Z tego trudno się zdzierać* — od tego trudno się uchylić, wymówić. [przypis redakcyjny]
- ⁸⁶*pocznimy* — pocznijmy, zacznijmy. [przypis redakcyjny]
- ⁸⁷*zamierzony kres* — wyznaczony koniec drogi. [przypis redakcyjny]
- ⁸⁸*wyrzec** — orzec. [przypis redakcyjny]
- ⁸⁹*przypada** — przychodzi. [przypis redakcyjny]

- ⁹⁰*co sie Jemu zdało* — co On postanowił. [przypis redakcyjny]
- ⁹¹*nalepiej* — najlepiej. [przypis redakcyjny]
- ⁹²*niepłatne** — te, które nie popłacają, nieważne, nieprzydatne. [przypis redakcyjny]
- ⁹³*odbieży* — odbiegnie, odejdzie. [przypis redakcyjny]
- ⁹⁴*praw szczęściu* — sprawiedliwy wobec losu. [przypis redakcyjny]
- ⁹⁵*przed sie bierze* — bierze pod uwagę (por. współczesne „przedsiębrać”, „przedsiębiorca”). [przypis redakcyjny]
- ⁹⁶*padnie wedle jego chęci* — wypadnie po jego myśli. [przypis redakcyjny]
- ⁹⁷*synie* — synu. [przypis redakcyjny]
- ⁹⁸*wzdám* — jednak, przecież. [przypis redakcyjny]
- ⁹⁹*w ręku swoich* — w rękach swych. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰⁰*folgując* — ulegając, poddając się. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰¹*upadkowi** — zwątpieniu, rozpacz. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰²*w to patrzaj* — patrz na to. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰³*nie popadł* — nie poniósł. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰⁴*świata tego zabawami** — zwykłymi sprawami tego świata. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰⁵*Teraz by (...) zbierać* — teraz by trzeba zbierać. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰⁶*ratować w zachwianiu mdłego przyrodzenia* — ratować słabą naturę ludzką (mdłe przyrodzenie) w czasie załamania (w zachwianiu). [przypis redakcyjny]

- ¹⁰⁷*czulszy* — bardziej wrażliwy, bardziej dbały. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰⁸*pospolitym torem* — utartą drogą. [przypis redakcyjny]
- ¹⁰⁹*poznego* — późnego. [przypis redakcyjny]
- ¹¹⁰*co insze czas goi* — to, co u innych goi czas. [przypis redakcyjny]
- ¹¹¹*fortel* — podstęp. [przypis redakcyjny]
- ¹¹²*wybija* — jak klin klinem. [przypis redakcyjny]
- ¹¹³*z tejże miary* — takimi samymi (czyli również nieszczęśliwymi). [przypis redakcyjny]
- ¹¹⁴*człowiek z baczeniem* — człowiek myślący, rozumny. [przypis redakcyjny]
- ¹¹⁵*wściąga* — zatrzymuje. [przypis redakcyjny]
- ¹¹⁶*na oboję fortunę* — zarówno na szczęście, jak i na nieszczęście, na dobry i na zły los. [przypis redakcyjny]
- ¹¹⁷*Ludzkie przygody ludzkie noś* — Ludzkie przygody (doświadczenia) znoś po ludzku; cytat z *Tusculanae disputationes* Cyserona (łac. *humana humane ferenda*). [przypis redakcyjny]
- ¹¹⁸*jeden jest Pan smutku i nagrody* — to z kolei aluzja do miejsc Biblii (księgi Estery, Barucha, Hioba w Starym Testamencie). [przypis redakcyjny]
- ¹¹⁹*Tu zniknęła. Jam sie też ocknął* — podobnie kończy się *Sen Scypiona (Somnium Scipionis)* Cyserona: *Ille discessit; ego somno solutus sum* (łac.). [przypis redakcyjny]
- ¹²⁰*aczciem* (starop.) — chociaż jestem. [przypis redakcyjny]

¹²¹*prawie** — prawdziwie, naprawdę. [przypis redakcyjny]

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła,
Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Jan Kochanowski

Tren XIX albo Sen

Wstęp

Jan Kochanowski był poetą.

Miał córkę Urszulę.

Urszula umarła,
kiedy była mała.

Tekst wiersza

Jan Kochanowski mówi:

„Po śmierci Urszuli byłem bardzo smutny.

Nie mogłem długo zasnąć.

Zasnąłem dopiero nad ranem.

Zobaczyłem moją zmarłą matkę.

Trzymała na ręku Urszulę.

Urszula była ubrana w białą sukienkę.

Urszula była wesoła i uśmiechnięta.

Przyjście matki

Moja matka powiedziała:

„Janie, śpisz?

Jesteś smutny

i nie możesz zasnąć?”.

Westchnąłem.

Wydawało mi się,

że się obudziłem.

Matka powiedziała:

„Ja już nie żyję.

Ale słyszałam twój płacz.

Przyszłam,

żeby cię pocieszyć.

Przyniosłam Urszulę.

Chciałam, żebyś ją zobaczył.

Chciałam cię pocieszyć.

Chciałam,

żebyś nie był smutny.

Jesteś ciągle smutny.

Masz mało sił.

Psujesz swoje zdrowie.

Życie w niebie

Myślisz, że mnie i Urszuli już nie ma?
My żyjemy w niebie.
Życie nie kończy się śmiercią człowieka.
Nie martw się.
Twoja córka żyje w niebie.
Teraz możesz ją widzieć.
W niebie żyje z aniołami.
Modli się za swoich rodziców.
Wy nauczyliście ją modlić się.

Cierpienie w życiu

Dlaczego jesteś smutny?
Dlaczego żałujesz,
że Urszula umarła?
Życie na ziemi jest bardzo trudne i pełne problemów.
Życie na ziemi to praca, zmartwienia, łzy i smutek.
Ludzie często się kłócą.
Kobiety czują ból,
kiedy rodzą dzieci.

Szczęście w niebie

Urszula umarła jako dziecko.
Jej życie było krótkie.
Nie zdążyła cierpieć.
W niebie jest bardzo szczęśliwa.

Życie w niebie to szczęście na zawsze.
W niebie nie ma problemów, pracy, chorób i starości.
Zawsze świeci słońce.
Nigdy nie ma nocy.
Ludzie widzą Boga i są bardzo szczęśliwi.
Nie bądź smutny.
Twoja córka jest bezpieczna.
Nic jej nie grozi.
Na ziemi ludzie cierpią.
Dzieci są sierotami.
Wiele kobiet ma złych mężów.
Niektóre kobiety są porywane przez obcych mężczyzn.
Zostają niewolnicami.
Są bardzo nieszczęśliwe.
Płaczą i czekają na śmierć.

Urszula jest bezpieczna.
Poszła do nieba jako mała dziewczynka.
Nie będzie cierpieć.
Nie będzie miała grzechów.

Nauka matki

Synu, jesteś bardzo smutny.
Nie martw się.
Życie ludzi kończy się.
Takie jest prawo Pana Boga.
Człowiek nie decyduje o swoim życiu.
Pan Bóg decyduje o życiu ludzi.
Ludzie muszą godzić się na decyzje Pana Boga.
Ludzie nie powinni się skarżyć.
Ludzie powinni dziękować za to,
co ich spotyka.

Synu, nie martw się.
Zobacz, co jest dobre w życiu.
Czas płynie.
Czas leczy rany.
To znaczy, że czas mija
i ból po nieszczęściu maleje.
W życiu jest dużo cierpienia.
Ludzie muszą o tym pamiętać.
Ludzie raz są szczęśliwi,
a raz są smutni.
Ludzie muszą wytrzymywać cierpienie.
Pan Bóg rządzi szczęściem i nieszczęściem”.

Jan Kochanowski mówi:
„Matka zniknęła.
Obudziłem się.
Nie wiem,
czy to był sen,
czy naprawdę ją widziałem”.

1. Przeczytaj informacje o utworze.

Utwór jest częścią zbioru „Treny”, który składa się z 19 wierszy. „Treny” powstały po śmierci ukochanej córki Jana Kochanowskiego – Urszuli. „Treny” wydano w 1580 roku w Krakowie.

Treny to wiersze żałobne. Pisano je już w starożytności. W trenach autorzy chwalili czyny i zalety zmarłej osoby oraz opisywali żal po jej śmierci. Autorzy pisali o osobach znanych i szanowanych, np. o królach, wodzach. Kochanowski jako pierwszy napisał treny o zmarłym dziecku – o swojej córce Urszuli.

„Tren XIX” jest najdłuższym (158 wersów) i ostatnim utworem zbioru. Autor opowiada o swoim śnie i rozmowie ze zmarłą matką.

2. Odpowiedz na pytania.

Co to jest tren?

.....

Kiedy zaczęły powstawać treny?

.....

O kim zwykle pisano treny?

.....

O kim pisał Kochanowski w swoich trenach?

.....

Do jakiego zbioru należy utwór?

.....

O czym opowiada? Jaki jest drugi tytuł trenu?

.....

1. Zaznacz poprawną odpowiedź.

1. Z jakim wydarzeniem z życia autora mają związek treny?

- a) narodziny córki
- b) śmierć córki
- c) śmierć matki

2. Czy tren XIX jest ostatnim ze zbioru „Treny”?

- a) tak
- b) nie
- c) nie wiem

3. Jaki tytuł ma „Tren XIX”?

- a) Noc
- b) Sen
- c) Smutek

4. Czy jest podzielony na zwrotki?

- a) tak
- b) nie
- c) nie wiem

5. Z ilu wersów się składa?

- a) 58
- b) 158
- c) 100

6. Kto jest podmiotem lirycznym?

- a) matka
- b) Urszula
- c) autor

7. Co opowiada podmiot liryczny?

- a) ciekawą książkę
- b) dawną wycieczkę
- c) swój sen

8. Z kim rozmawia podmiot liryczny?

- a) z Urszulą
- b) z matką
- c) z Urszulą i matką

9. Skąd przychodzi rozmówca?

- a) z daleka
- b) ze świata umarłych
- c) z pola

10. O czym dowiaduje się autor?

- a) jego córka jest szczęśliwa
- b) jego córka cierpi
- c) jego córka żyje

11. Co nakazuje autorowi postać?

- a) cierpliwe czekanie
- b) spokojne życie
- c) zapomnienie o Urszuli

1. Dokończ zdania.

Wypowiedź dwóch lub więcej osób to .....

Dłuższa wypowiedź jednej osoby, która nie jest częścią rozmowy,

to .....

2. Podpisz wypowiedź w ramce.

- Cześć!
- Cześć, Wojtku! Co u Ciebie?
- Wszystko dobrze. A ty, Kasiu, jak się czujesz?
- Teraz już dobrze. Byłam trochę chora.
- O! Nie wiedziałem. Czy to było coś poważnego?
- Nie. Na szczęście to tylko przeziębienie.

Taka wypowiedź to .....

Taka jestem dziś zmęczona i mam jeszcze dużo spraw. Nie wiem, jak to wszystko zrobić. Martwię się, że nie dam rady. Chyba najpierw trochę odpocznę, a potem siądę do nauki.
Jeszcze tylko pójdę na spacer z psem, on mnie potrzebuje.

Taka wypowiedź to .....

3. Podpisz części „Trenu XIX”. Czyje to słowa?

Kochanowski

autor

matka

Urszula

duch matki

duch Urszuli

„Czyli nas już umarłe macie za stracone
I którym już na wieki słońce jest zgaszone?
A my owszem żywiemy żywot tym ważniejszy,
Czym nad to grube ciało duch jest ślachtetniejszy.”

„W niebie szczere rozkoszy, a do tego wieczne,
Od wszelkiej przekazy wolne i bezpieczne.
Tu troski nie panują, tu pracej nie znają,
Tu nieszczęście, tu miejsca przygody nie mają.”

„Żałość moja długo w noc oczu mi nie dała
Zamknąć i zemdlonego upokoić ciała.”

.....

„O to się ty nie frasuj, a wierz niewątpliwie,
Że twoja namilejsza Orszuleczka żywie.”

.....

„Teraz, Mistrzu, sam się lecz; czas doktor każdemu.
Ale kto pospolitym torem gardzi, temu
Tak poznego lekarstwa czekać nie przystoi:
Rozumem ma uprzędzić, co insze czas goi”

.....

„Nie od rozkoszyć poszła; poszłać od trudności,
Od pracy, od frasunków, od złez, od żałości,”

4. Do części trenu z zadania 3 dopasuj ramki ze współczesnym zapisem tekstu.
Zdania możesz wyciąć i dopasować przed sobą.

a Nie martw się. Musisz wierzyć, że twoja Urszulka żyje.

b W niebie są wieczne przyjemności. Nie ma smutku, pracy, cierpienia.

c Teraz, Mistrzu, możesz sam sobie pomóc. Czas i rozum leczą rany i pomagają przetrwać nieszczęścia.

d Myślicie, że dla nas, zmarłych, życie się skończyło. My jednak żyjemy w lepszym świecie.

e Bardzo cierpię z żalu. Spać w nocy nie mogę. Jestem zmęczony.

f Nie uniknęła przyjemności. Uniknęła pracy, smutku i łez.

5. Ułóż w poprawnej kolejności części trenu z zadania 3.
Ponumeruj części zgodnie z kolejnością. Przeczytaj ułożony fragment.

1. Dobierz wyrażenia do podanych gatunków literackich.

tren	ballada	baśń
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

miejsca magiczne	pisana wierszem	dzielona na strofy
utwór żałobny	występują postacie fantastyczne (wymyślone)	
pisana prozą	występują postacie historyczne (prawdziwe)	
bardzo ważna jest przyroda	miejsca realne (prawdziwe)	
opisuje zalety osoby zmarłej		

2. Uzupełnij tekst na podstawie ćwiczenia 1.

Tren to utwór ..... pisany ..... . W trenie autor ..... zmarłej.

3. Znajdź w dostępnych źródłach i zapisz nazwiska autorów trenów.

Autorzy starożytni to: .....

.....

Autorzy nowożytni to: .....

.....

Najbardziej znany polski autor trenów to: .....

4. Napisz krótki list Jana Kochanowskiego do Urszulki. Możesz korzystać ze zwrotów z ramek.

..... moja córko, ...

Bardzo ..... za Tobą. .... , że nie zobaczę,

jak ..... . Wiem, że jesteś ..... w niebie.

tęsknię

Najmilsza

dorastas

Kochana

szczęśliwa

Smutno mi

Urszulko!

1. Zaznacz zdania prawdziwe (P) i fałszywe (F).

	P	F
Autor opowiada swoje wspomnienia.		
Kochanowski opowiada swój sen.		
Kochanowskiego odwiedziła w nocy zmarła matka z Urszulą.		
Urszula była siostrą poety.		
Autor bardzo tęsknił i nie mógł spać.		
Autor nie chciał słuchać słów kobiety.		
Matka powiedziała, że Urszula jest w piekle i cierpi.		
Urszula jest w niebie szczęśliwa.		
Urszula zapomniała o rodzicach i nie myśli o nich.		
Matka opowiada o życiu w niebie.		
Autor powinien cieszyć się tym, co mu zostało.		
Matka chce, aby Jan dalej cierpiał i smucił się.		
Poeta pogodził się ze śmiercią córki.		
„Tren XIX” jest pierwszym z serii trenów Kochanowskiego.		

Jan
Kochanowski

Urszulka

matka

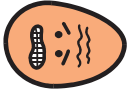
ojciec

córka

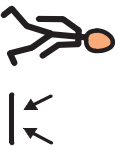
umrzeć

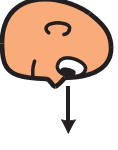
martwić się

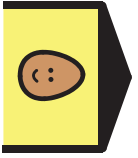
rozpaczać

przyjść

zobaczyć

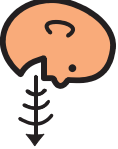
żyć

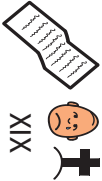
plakać

trzymać
dziecko na ręku

mówić

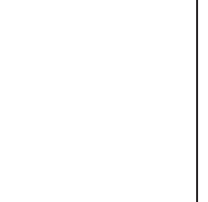
Tren XIX

ciało

świat

sen

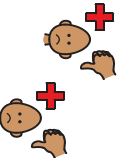
duch / dusza

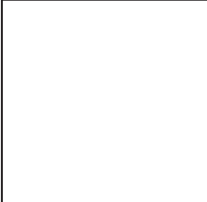

praca

złe
traktowanie

choroby

cierpienie

upokorzenia

śmierć

smutny

zraniony

bezpieczny

radosny

niewiele

przygnębiiony

cierpiący

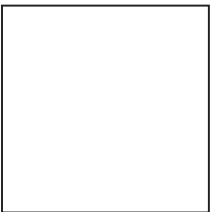

spokojny

szczęśliwy

dużo

jest

nie ma

niebiosa

radość

szczęście

więcej

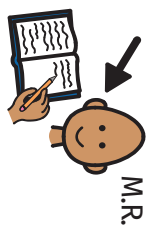
Zadanie 1: Zaznacz właściwą odpowiedź.

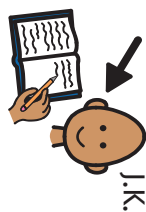
Pytanie
Kto napisał „Tren XIX”?

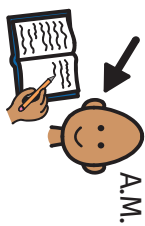
Odpowiedź a
Mikołaj Rej

Odpowiedź b
Jan Kochanowski

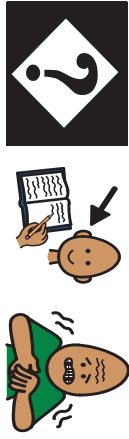
Odpowiedź c
Adam Mickiewicz

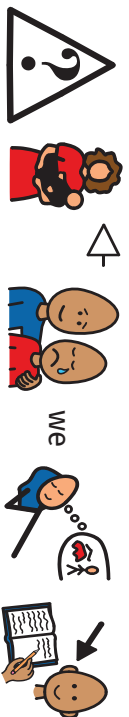
Zadanie 2: Zaznacz właściwą odpowiedź.

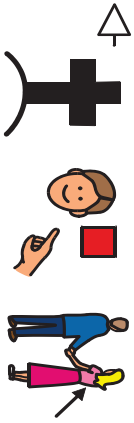
Pytanie 1
Dlaczego autor rozpacza?

Pytanie 2
Jak matka pocieszyła we śnie autora?

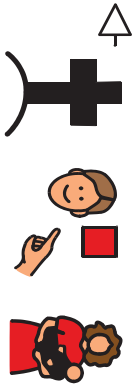
Odpowiedź a
Umarta jego żona.

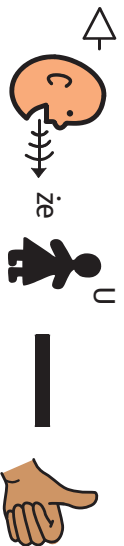
Odpowiedź a
Powiedziała, że Urszulka wróci.

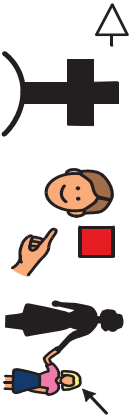
Odpowiedź b
Umarta jego matka.

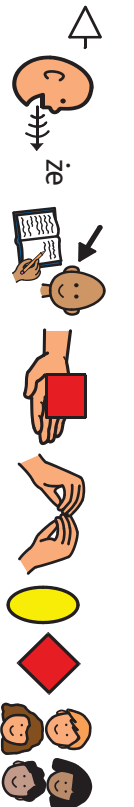
Odpowiedź b
Powiedziała, że Urszulce jest dobrze.

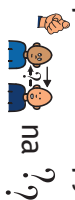
Odpowiedź c
Umarta jego córka.

Odpowiedź c
Powiedziała, że autor ma jeszcze inne dzieci.

Zadanie 3: Odpowiedz na pytania. Użyj tablicy.

Co matka poety mówiła o świecie?

Miejsce na zapisanie odpowiedzi ucznia.

Co matka poety mówiła o niebie?

Miejsce na zapisanie odpowiedzi ucznia.

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne
